

## FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN KAYGI VE UMUTSUZLUKLARININ İNCELENMESİ\*

Kamile ŞANLI KULA<sup>1</sup>  
Turan SARAÇ<sup>2</sup>

### ÖZ

Bu araştırmanın amacı, bir devlet üniversitesinin Fen Edebiyat Fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin kaygı ve umutsuzluk düzeylerini bazı sosyodemografik değişkenler açısından incelemektir. Araştırmanın evrenini 2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Yarıyılı'nda sözkonusu üniversitenin Fen Edebiyat Fakültesinin çeşitli bölümlerine kayıt yaptırmış 779 son sınıf öğrencisinin tamamından oluşmaktadır. Verilerin toplanması aşamasında, araştırmacı tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu", Spielberg ve arkadaşları (1964) tarafından geliştirilen "Sürekli Kaygı Ölçeği" ve Beck ve arkadaşları (1974) tarafından geliştirilen "Beck Umutsuzluk Ölçeği" kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizinde frekans, yüzde, t-testi ve varyans analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; cinsiyet ve barındıkları yer değişkenlerine göre kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu öğretim durumu, okudukları bölüm, ağırlıklı genel not ortalaması ve anne baba tutumuna göre ise kaygı düzeyleri arasında farklılık olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin umutsuzluk puanlarında ise okudukları bölüm ve anne baba tutumuna göre farklılık belirlenmişken cinsiyet, öğretim durumu, ağırlıklı genel not ortalaması ve barındıkları yere göre farklılık olmadığı belirlenmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Kaygı, Umutsuzluk, Üniversite, Öğrenci

### ANALYSING THE FUTURE ANXIETY AND HOPELESSNESS LEVELS OF THE SCIENCES AND ARTS FACULTY SENIOR STUDENTS

#### ABSTRACT

The purpose of this research is to investigate the future anxiety and hopelessness level of the senior students from the Sciences and Arts Faculty of a state university. The population of the study consists of 779 senior students from the Sciences and Arts Faculty of a state university in 2013-2014 Educational Year Spring Term. In research "Personal Information Form" developed by the researcher, "Trait Anxiety Inventory" developed by Spielberg and his friends and "Beck Hopelessness Scale" developed by Beck and his friends were used. Data were analyzed by frequency, percentage, t-test and variance analyze. There were differences between the trait anxiety levels of the students in terms of gender and accommodation variants. There weren't differences between the trait anxiety levels of the students in terms of

<sup>1</sup> Prof.Dr. Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Matematik Bölümü, [sanli2004@hotmail.com](mailto:sanli2004@hotmail.com)

<sup>2</sup> Öğretmen, [turan\\_35\\_40@hotmail.com](mailto:turan_35_40@hotmail.com)

\*Bu çalışmaya kaynak oluşturan veriler "Ahi Evran Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı ve Umutsuzluklarının İncelenmesi" isimli yüksek lisans tez çalışmasına aittir. Çalışmanın bir kısmı 9. Uluslararası İstatistik Kongresinde sunulmuştur.

Araştırma, Gönderim Tarihi: 08.04.2016 Kabul Tarihi: 18.5.2017

situation of education, department, weighted grade point average and parent attitude variants. There were differences between the hopelessness levels of the students in terms of department and parent attitude variants. There weren't differences between the hopelessness levels of the students in terms of gender, situation of education, weighted grade point average and accommodation variants.

**Key Words:** Anxiety, Hopelessness, Student, University

## Giriş

Kaygı Türk Dil Kurumu sözlüğünde üzüntü, endişe duyulan düşünce, tasa anlamlarına karşılık gelmektedir (TDK, 2014). Kaygı (anksiyete) sözcüğünün kökü eski yunanca "anxietas" olup; endişe, korku, merak anlamlarına gelmektedir (Köknel, 1989). Kaygı yaşamı tehdit eden ya da tehdit şeklinde algılanan içten (intrapsişik) veya dıştan (çevresel) kaynaklanan bir tehlike, tehlike olasılığı ya da tehlike olarak algılanıp yorumlanan bir durum karşısında yaşanan duygu durumudur (Güleç, 1997). Cannon (1932), kaygıyı organizmanın iç dengesini bozacak tehlikelere karşı bir tepki ya da bozulan dengeyi yeniden düzenleme çabalarının başarısızlığa uğraması sonucu ortaya çıkan bir durum olarak tanımlamıştır (Gençtan 2003). Spielberg (1966) kaygıyı, durumluk kaygı ve sürekli kaygı olmak üzere iki alt boyutta incelemiştir. Sürekli kaygı bireyin kaygı yaşantısına olan yatkınlığı, içinde bulunduğu durumları genellikle stresli olarak algılaması ve/veya yorumlamasıdır (Öner ve Le Compte 1985). Sürekli kaygısı yüksek olan bireyler, düşük olanlara göre stres yaratan durumları daha çok tehlikeli ya da tehdit edici olarak algılama ve daha yoğun durumluk kaygı reaksiyonları ile tepkide bulunma eğilimindedirler (Özgüven, 1994). Sürekli kaygı, zararsız olan durumların birey tarafından tehlikeli ve özünü tehdit edici olarak algılanması nedeniyle oluşan hoşnutsuzluk ve mutsuzluk duygusudur. Bu tür kaygı seviyesi yüksek olan bireylerin çok kolay incindikleri ve karamsarlığa kapıldıkları görülmektedir (Canbaz, 2001). Durumluk kaygı bireyin içinde bulunduğu stresli durumdan dolayı hissettiği sübjektif korkudur (Öner ve Le Compte 1985). Köknel (1982) durumluk kaygıyı korkuya benzer bir olay olarak nitelendirmiş ve korku nesnesinin belli olduğunu belirtmiştir (Köknel, 1982). Durumluk kaygı bireyin kendisini huzursuz edici bir durum karşısında göstermiş olduğu anlık bir duygudur ve huzursuzluk verici durum geçtiğinde durumluk kaygıda ortadan kalkmaktadır. Görüldüğü gibi durumsal kaygı, belirli koşulların tehdit edici olarak algılanması şeklinde tanımlanırken; sürekli kaygı, her ortamın genelde kaygı verici olarak algılanması ve yaşanması anlamına gelir (Börü, 2000).

Umutsuzluk başarısızlık olarak değerlendirilen durumlara karşı gösterilen ve olayın gerçek boyutları ile orantılı olmayan bir tepki biçimidir (Horney, 1993). Üniversite, öğrencilerin gelecek yaşamını şekillendiren, çalışacakları işin alt yapısının atıldığı kurumlardır. Yaşanan sosyal ve ekonomik sorunlar, üniversiteye giriş, eğitim ve işsizlik sorunları ergenlerin ruhsal gelişimlerini ve ruh sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu dönemde yaşanan sorunlardan birisinin de umutsuzluk olduğu düşünülmektedir (Yalçın ve Açıkgöz, 2014). Ülkemizde sosyal ve ekonomik boyutta yaşanan sıkıntılar, eğitim alanındaki eksiklikler ve geleceğe

yönelik kaygılar duyusal olarak gençlerimizi negatif yönde etkilemekte ve onlarda geleceğe yönelik umutsuzluk duygusunu oluşturmaktadır (Özmen vd. 2008). Üniversite eğitimi, kişinin gelecekteki iş ve mesleğinin temel belirleyicisidir. Aileden ayrılmamanın yarattığı kaygı, yeni bir ortama alışma, barınmada ortaya çıkan sorunlar, maddi sıkıntılar, çevreye uyum sorunu gibi bazı sorunlar gençler üzerinde kaygı, umutsuzluk ve stresi arttırmaktadır (Dursun ve Aytaç, 2012). Üniversite öğrenimi, kişisel, sosyal, mesleki ve ekonomik pek çok sorunla başa çıkmayı gerektiren bir geçiş dönemidir. Üniversite öğrencilerinin bu süreçte karşı karşıya gelebildikleri sorunlardan biri umutsuzluktur. Öğrencilerin üniversite eğitimi sırasında yaşadıkları ekonomik güçlükler, kariyerleriyle ilgili algıladıkları sorunlar ve sosyal ilişki ağları gibi pek çok değişken öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini etkileyebilmektedir (Aras, 2011). Erken sınıflarda başlayarak üniversite yıllarına kadar, hatta üniversiteyi tamamladıktan sonra da devam etmekte olan merkezi sınavlar, öğrenciler üzerinde kaygı ve umutsuzluk durumu oluşturmaktadır (Tümekaya vd. 2007).

Kaygı ve umutsuzluk ile ilgi yapılan çalışmaları aşağıdaki gibi kısaca özetleyebiliriz:

Bozkurt (2004), Çakmak ve Hevedanlı (2004), Akgün, Gönen ve Aydın (2007) Eğitim Fakültesi öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını, Dursun ve Aytaç (2009) üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısını araştırmışlardır. Çakmak ve Hevedanlı (2005) Eğitim Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü'nde, Tümerdem (2007) Eğitim Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi Kimya Bölümü son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin kaygı düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemişlerdir. A. Şahin (2002) İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin, Dereli ve Kabataş (2009) Sağlık Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin, C. Şahin (2009) Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, Aras (2011) Müzik Bölümü Lisans öğrencilerinin, Baş ve Kabasakal (2013) çeşitli üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenimlerine devam eden öğrencilerin umutsuzluk düzeylerini incelemişlerdir. Üngüren ve Ehtiyar (2009) üniversite turizm eğitimi alan öğrencilerin umutsuzluk durumlarının Türkiye ve Almanya'ya göre farklılık gösterip göstermediğini saptamaya çalışmışlardır. Dursun ve Aytaç (2012) üniversite öğrencilerinin umutsuzluk ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir.

Bu araştırmada, Fen Edebiyat Fakültesi son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin kaygı ve umutsuzluk düzeylerinin bunlarla ilişkili olabileceği düşünülen bazı sosyodemografik değişkenlere göre incelemesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin kaygı ve umutsuzluk düzeyi nedir?
2. Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin kaygı ve umutsuzluk düzeyi ortalamaları cinsiyet, öğretim durumu, bölümü, ağırlıklı genel not ortalaması, anne baba tutumu ve barınılan yer değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

## **Yöntem**

Bu bölümde evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

## **Evren ve Örneklem**

Araştırmanın evreni 2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Yarıyılı'nda bir devlet üniversitesinin Fen Edebiyat Fakültesinin çeşitli bölümlerine kayıt yaptırmış 779 son sınıf öğrencinin tamamından oluşmaktadır. Araştırma 779 son sınıf öğrencisi arasından ulaşılabilen 313 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

## **Veri Toplama Araçları**

Araştırmanın amacına uygun olarak verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu", Spielberger ve arkadaşları tarafından geliştirilen "Sürekli Kaygı Ölçeği" ve Beck ve arkadaşları tarafından geliştirilen "Beck Umutsuzluk Ölçeği" kullanılmıştır.

## **Kişisel Bilgi Formu**

Araştırma yapılan öğrenci grubunun, cinsiyeti, öğretim durumu, bölümü, ağırlıklı genel not ortalaması, anne-baba tutumu ve barındıkları yer gibi sosyodemografik özelliklerini belirlemeye yönelik araştırmacı tarafından hazırlanmış bir formdur.

## **Sürekli Kaygı Ölçeği**

Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği 1964 yılında Spielberger ve Gorsuch tarafından geliştirilmeye başlanmış, normal ve normal olmayan bireylerdeki sürekli ve durumluk kaygı düzeylerinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması ve standardizasyonu 1974-1977 yıllarında Öner ve Le Compte tarafından yapıldıktan sonra envanter Türk genç ve yetişkin gruplarını içeren araştırmalarda kullanılmıştır. Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri toplam kırk maddeden oluşan iki ayrı ölçeği içermektedir. Durumluk Kaygı Ölçeği bireyin belirli bir anda ve belirli koşullarda kendisini nasıl hissettiğini betimlemesini; içinde bulunduğu duruma ilişkin duygularını dikkate alarak cevaplamasını gerektirir. Sürekli Kaygı Ölçeği ise bireyin genellikle nasıl hissettiğini betimlemesini gerektirir (Özorak, 2010). Bu çalışmada Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği'nin sadece Sürekli Kaygı Ölçeği kısmı kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları Öner ve Le Compte tarafından yapılmıştır. Sürekli Kaygı Ölçeği'nin test-tekrar test güvenilirliği 0.71 ile 0.86 arasında, Kuder Richardson formülünün genelleştirilmiş bir formu olan alfa korelasyonları ile hesaplanan iç tutarlılık ve homojenlik katsayıları 0.83 ile 0.87 arasında bulunmuştur (Öner, 2009). Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçekleri öz-değerlendirme yöntemi ve kâğıt kalem tekniği ile cevaplandırıldığından, bu ölçekler bireysel olarak ya da grup halinde

uygulanabilmektedir. Ölçeklerin cevaplandırılması sırasında zaman sınırlaması yoktur; ancak ortaokul okuma yazma düzeyindeki bireyler her iki ölçeği yaklaşık 10 dakikada yanıtlayabilirler. Sürekli Kaygı Ölçeği'nin yanıtlanmasında maddelerin ifade ettiği duygu, düşünce ya da davranışların sıklık derecesine göre "hemen hemen hiçbir zaman", "bazen", "çok zaman", "hemen her zaman" şıklarından birinin seçilmesi ve işaretlenmesi istenir. Ölçekte yer alan 21, 26, 27, 30, 33, 36 ve 39'uncu maddeler için negatif (toplam kaygı puanını azaltan), diğer maddeler için pozitif (toplam kaygı puanını arttıran) puanlar verilmektedir. Değerlendirme elde edilen pozitif ve negatif puanların toplamına 35 sabiti eklenerek yapılır. Elde edilebilecek en yüksek puan 80 en düşük puan 20'dir. Büyük puan yüksek kaygı seviyesini, küçük puan düşük kaygı seviyesini belirtir (Öner, 2009). Sesti (2000) ölçekten alınan puanların 20-39 arası düşük, 40-59 arası orta, 60-80 arası yüksek kaygı skoru olduğunu belirtmiştir (Yeniçeri vd. 2007).

### **Beck Umutsuzluk Ölçeği**

Beck Umutsuzluk Ölçeği Beck ve arkadaşları tarafından geliştirilen bireyin geleceğe yönelik karamsarlık düzeyini belirlemeyi amaçlayan bir ölçektir. Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin yanıtlanmasında; bireyden kendisine uygun gelen ifadeler için "evet", kendisine uygun olmayan ifadeler için "hayır" şikkını işaretlemesi istenmektedir. Bu ifadelerden 11 doğru 9 yanlış yanıt anahtarı vardır. Bunlardan 2, 4, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 18 ve 20'nci sorulara verilen yanıt evet ise 1 puan 1, 3, 5, 6, 8, 10, 13, 15 ve 19'uncu sorulara verilen yanıt hayır ise 1 puan verilmektedir. Bunların aksi verilen cevaplarda ise 0 puan verilmektedir. 1, 6, 13, 15, 19'uncu önermeler gelecekle ilgili duyguları, 2, 3, 9, 11, 12, 16, 17, 20'nci önermeler motivasyon kaybını, 4, 7, 8, 14, 18'nci önermeler de gelecekle ilgili beklentileri ifade etmektedir. Elde edilen toplam puan "umutsuzluk" puanını oluşturmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 0-20 arasında değişmektedir. Alınan puanın yüksek olması bireydeki umutsuzluğun yüksek olduğunu göstermektedir. Beck ve Steer (1988) denekleri yanıtlarına göre dört gurup içinde sınıflandırmış ve 0 ile 3 arası umutsuzluğun tamamen olmadığını, 4 ile 8 arası hafif umutsuzluk olduğunu, 9 ile 14 arası orta seviyede umutsuzluk olduğunu, 15 ile 20 arası ileri derecede umutsuzluk olduğunu bildirmişlerdir (Duman vd. 2009).

### **Verilerin Toplanması ve Analizi**

Verilerin toplanması aşamasında öncelikle üniversitenin rektörlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Veriler, 2013-2014 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Yarıyılı'nda söz konusu üniversitenin Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinden ders saatlerinde bizzat araştırmacıların kendisi tarafından toplanmıştır.

Bu çalışmada elde edilen veriler bilgisayar üzerinde SPSS 22.0 paket programında değerlendirilmiştir. Veriler analiz edilirken ilk önce kişisel bilgilere göre çalışma grubunun frekans ve yüzde değerleri incelenmiştir. Öğrencilerin kaygı ve umutsuzluk puanları ortalaması alınarak grubun genel kaygı ve umutsuzluk düzeyi değerlendirilmiştir. İkinci aşamada cinsiyet ve öğretim durumlarına göre kaygı ve umutsuzluk düzeyi ortalamaları arasında farklılık olup olmadığını

belirlemek için bağımsız örneklem t-testi kullanılmıştır. Öğrenim gördükleri bölüm, ağırlıklı genel not ortalaması, anne baba tutumu ve barındıkları yer değişkenleri bakımından kaygı ve umutsuzluk düzeyi ortalamaları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Varyans analizi genel anlamda gruplar arasında bir farkın olup olmadığını tespit etmeye çalışırken, farklılığın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını araştırmamaktadır (Kayri, 2009). Roscoe'nun (1975) belirttiğine göre gruplar arası farkın olduğu durumda, farklılığın hangi gruptan kaynaklı olduğunu tespit eden istatistik post-hoc olarak bilinmektedir (Köklü vd. 2006) Genel anlamda, post-hoc istatistikleri, gruplar arası varyansların eşit olması ve varyansların eşit olmaması durumunda kullanılanlar olmak üzere iki ayrı sınıfta ele alınmaktadır (Nelson, 1983). Çalışmada grup varyanslarının homojen olup olmadığını Levene Testi ile test edilmiştir. Yapılan Levene Testi sonuçlarına göre grupların varyanslarının homojen olduğu durumlarda Bonferroni testi, grupların varyanslarının homojen olmadığı durumlarda ise Games-Howell testi kullanılmıştır.

### Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amacına uygun olarak belirlenen bulgu ve yorumlar yer almaktadır.

Kişisel bilgiyi içeren 6 madde için frekans ve yüzdeler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. *Kişisel Bilgiler Frekans Dağılımı*

Kişisel Bilgiler			f	%
Cinsiyet		Kız	209	66,8
		Erkek	104	33,2
Öğretim Durumu		Normal Öğretim	212	67,7
		İkinci Öğretim	101	32,3
Bölümü		Antropoloji	29	9,3
		Arkeoloji	12	3,8
		Biyoloji	44	14,1
		Coğrafya	18	5,8
		Fizik	6	1,9
		Kimya	42	13,4
		Matematik	51	16,3
		Tarih	42	13,4
		Türk Dili ve Edebiyatı	69	22,0
Ağırlıklı Genel Ortalaması	Not	1-1,99	16	5,1
		2-2,99	240	76,7
		3-4	57	18,2
Anne Baba Tutumu		İlgisiz	14	4,5
		Otoriter	78	24,9
		Demokrat	221	70,6
Barındığı Yer		Özel Yurt	38	12,1

Devlet Yurdu	88	28,1
Apart	28	8,9
Ev	159	50,8

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin %66.8'inin kız, %33.2'sinin erkek olduğu, cinsiyet açısından homojen bir dağılım söz konusu olmayıp kızların daha fazla olduğu görülmektedir. Öğrencilerin %67.7'i normal öğretim, %32.3'ü ise ikinci öğretime devam etmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun ağırlıklı genel not ortalamasının 2-2.99 arasında olduğu, anne babalarının demokrat tutum gösterdiği ve evde barındıkları belirlenmiştir.

Öğrencilerin sürekli kaygı düzeylerinin dağılımı Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Sürekli Kaygı Düzeylerinin Dağılımı

Kaygı Düzeyi	f	%			
Düşük Kaygı	96	31			
Orta Düzeyde Kaygı	198	63			
Yüksek Kaygı	19	6			
n	Minimum	Maksimum	$\bar{x}$	ss	
Kaygı Puanı	313	23	73	44.6550	8.9687

Tablo 2'ye göre orta ve daha yüksek düzeyde kaygı düzeyine sahip öğrencilerin oranı % 69'dur. Minimum kaygı puanı 23 iken maksimum kaygı puanı 73, kaygı puanı ortalaması ise 44.6550 olarak bulunmuştur. Bu sonuca göre Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin orta düzeyde kaygı yaşadıklarını söyleyebiliriz.

Öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin dağılımı Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Dağılımı

Umutsuzluk Düzeyi	f	%			
Umutsuzluk Yok	126	40			
Hafif Düzeyde Umutsuzluk	91	29			
Orta Düzeyde Umutsuzluk	71	23			
İleri Düzeyde Umutsuzluk	25	8			
n	Minimum	Maksimum	$\bar{x}$	ss	
Umutsuzluk Puanı	313	0	20	6.3067	4.9493

Tablo 3'e göre öğrencilerin %40'ı umutsuz değilken, hafif ve daha yüksek seviyede umutsuzluk düzeyine sahip olanların oranı %60, umutsuzluk puanı ortalaması 6.3067'dir. Öğrencilerin umutsuzluk düzeyinin hafif olduğunu söyleyebiliriz.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre sürekli kaygı puanları (SKP) ortalaması ve umutsuzluk puanları (UP) ortalamaları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için uygulanan bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre SKP ve UP İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	Ortalama	Standart Sapma	t	sd	p	
<b>SKP</b>	Kız	209	45,55	8,61	2,51	311	0,013*
	Erkek	104	42,87	9,44			
<b>UP</b>	Kız	209	6,00	5,09	-1,558	311	0,120
	Erkek	104	6,92	4,63			

Tablo 4 incelendiğinde kız öğrencilerin SKP ortalamasının (45.55), erkek öğrencilerin SKP ortalamasından (42.87) daha yüksek olduğu görülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin SKP ortalamaları arasındaki bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ( $p < 0.05$ ). Bu sonuca göre kız öğrencilerin daha kaygılı olduğunu söyleyebiliriz. Kız ve erkek öğrencilerin UP ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ( $p > 0.05$ ). Böylece cinsiyetin öğrencilerin umutsuzluk düzeyi üzerinde etkili olmadığını söyleyebiliriz.

Öğrencilerin öğretimlerine göre SKP ortalaması ve UP ortalamaları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için uygulanan bağımsız örneklem t-testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin Öğretimlerine Göre SKP ve UP İlişkin Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

Öğretim Durumu	n	Ortalama	Standart Sapma	t	sd	p	
<b>SKP</b>	Normal Öğretim	212	44,75	8,95	0,258	311	0,797
	İkinci Öğretim	101	44,47	9,04			
<b>UP</b>	Normal Öğretim	212	6,34	4,97	0,195	311	0,846
	İkinci Öğretim	101	6,23	4,93			

Tablo 5'den normal öğretim ve ikinci öğretim öğrencilerinin hem SKP hemde UP ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığını söyleyebiliriz ( $p > 0.05$ ). Fen Edebiyat Fakültesi öğrencileri için normal öğretim ya da ikinci öğretimde okumanın kaygı ve umutsuzlukları üzerinde etkisi yoktur. Normal öğretim ve ikinci öğretimde okuyan öğrenciler benzer kaygı ve umutsuzluk göstermektedirler.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre SKP ortalaması ve UP ortalamaları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için uygulanan ANOVA testi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Bölümlere Göre SKP ve UP İlişkin ANOVA Sonuçları

Varyans	Kareler	sd	Kareler	F	p
---------	---------	----	---------	---	---



	<b>Kaynağı</b>	<b>Toplamı</b>		<b>Ortalaması</b>		
<b>SKP</b>	Gruplar Arası	1059,83	8	132,48	1,68	0,104
	Gruplar İçi	24036,90	304	79,07		
	<b>Toplam</b>	25096,74	312			
<b>UP</b>	Gruplar Arası	427,67	8	53,46	2,25	0,024*
	Gruplar İçi	7216,89	304	23,74		
	<b>Toplam</b>	7644,56	312			

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre SKP ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (  $p > 0.05$ ). Buna karşılık öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre UP ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık vardır (  $p < 0.05$ ). Bu farklılığın hangi bölümler arasında olduğunu belirlemek için yapılan Games-Howell testi sonuçlarına göre Matematik Bölümü'nde okuyan öğrencilerin UP ortalamasının Coğrafya ve Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okuyan öğrencilerin UP ortalamasından anlamlı derecede düşük olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. *Games-Howell Testi Sonuçları*

<b>Gruplar</b>		<b>Ortalama Fark</b>	<b>Standart Hata</b>	<b>p</b>
Matematik	Antropoloji	-1,89182	1,13375	0,762
	Arkeoloji	-1,54412	1,53812	0,979
	Biyoloji	-2,68806	1,00956	0,180
	Coğrafya	-3,90523*	1,13985	0,043*
	Fizik	-0,46078	1,57049	1,000
	Kimya	-2,69888	0,94064	0,113
	Tarih	-2,53221	0,93388	0,161
	Türk Dili ve Edebiyatı	-3,26513*	0,78820	0,002*

Öğrencilerin ortalamalarına göre SKP ortalaması ve UP ortalamaları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için uygulanan ANOVA testi sonuçları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. *Öğrencilerin Ağırlıklı Genel Not Ortalamalarına Göre SKP ve UP İlişkin ANOVA Sonuçları*

	<b>Varyans Kaynağı</b>	<b>Kareler Toplamı</b>	<b>sd</b>	<b>Kareler Ortalaması</b>	<b>F</b>	<b>p</b>
<b>SKP</b>	Gruplar Arası	228,45	2	114,22	1,42	0,242
	Gruplar İçi	24868,29	310	80,22		
	<b>Toplam</b>	25096,74	312			
<b>UP</b>	Gruplar Arası	105,56	2	52,78	2,17	0,116
	Gruplar İçi	7538,99	310	24,32		
	<b>Toplam</b>	7644,56	312			

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin ortalamalarına göre SKP ortalaması ve UP ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (  $p > 0.05$ ). Öğrenciler ortalamalarına göre benzer kaygı ve umutsuzluk yaşamaktadırlar.

Öğrencilerin anne babalarının kendilerine gösterdiklerini ifade ettikleri tutuma göre SKP ortalaması ve UP ortalamaları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için uygulanan ANOVA testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin ailelerinin kendilerine gösterdiklerini belirttikleri tutuma göre SKP ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ( $p > 0.05$ ). Ancak öğrencilerin ailelerinin kendilerine gösterdiklerini belirttikleri tutuma göre öğrencilerin UP ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ( $p < 0.05$ ). Bu farklılığın hangi bölümler arasında olduğunu belirlemek için yapılan Bonferroni testi sonuçlarına göre ailesinin kendisine ilgisiz davrandığını belirten öğrencilerin UP ortalamasının ailelerinin kendilerine otoriter ve demokrat davrandıklarını belirten öğrencilerin UP ortalamasından anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir. Bonferroni testi sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin Anne Baba Tutumlarına Göre SKP ve UP İlişkin ANOVA Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
SKP	Gruplar Arası	246,83	2	123,42	1,54	0,216
	Gruplar İçi	24849,90	310	80,16		
	<b>Toplam</b>	25096,74	312			
UP	Gruplar Arası	290,86	2	145,43	6,13	0,002*
	Gruplar İçi	7353,70	310	23,72		
	<b>Toplam</b>	7644,56	312			

Tablo 10. Bonferroni Testi Sonuçları

Gruplar	Ortalama Fark	Standart Hata	p
İlgisiz	Otoriter	4,85531*	1,41369
	Demokrat	4,52877*	1,34229

Öğrencilerin barındıkları yere göre SKP ortalaması ve UP ortalamaları arasında farklılık olup olmadığını belirlemek için uygulanan ANOVA testi sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin Barındıkları Yere Göre SKP ve UP İlişkin ANOVA Sonuçları

	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
SKP	Gruplar Arası	1026,09	3	342,03	4,391	0,005*
	Gruplar İçi	24070,65	309	77,90		
	<b>Toplam</b>	25096,74	312			
UP	Gruplar Arası	70,986	3	23,66	6,13	0,409
	Gruplar İçi	7573,57	309	24,51		
	<b>Toplam</b>	7644,56	312			

Tablo 11 incelendiğinde öğrencilerin barındıkları yere göre SKP ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ( $p < 0.05$ ). Ancak öğrencilerin barındıkları yere göre UP ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ( $p > 0.05$ ).

SKP arasındaki farklılığın belirlenmesi için yapılan Bonferroni testi sonuçları Tablo 12’de verilmiştir. Bonferroni testi sonuçlarına göre devlet yurdunda kalan öğrencilerin SKP ortalamasının evde kalan öğrencilerin SKP ortalamasından anlamlı derecede yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12. *Bonferroni Testi Sonuçları*

<b>Gruplar</b>	<b>Ortalama Fark</b>	<b>Standart Hata</b>	<b>p</b>	
Devlet Yurdu	Özel Yurt	1,12500	1,71323	1,000
	Apart	2,87500	1,91502	0,806
	Ev	4,08726*	1,17266	0,003

### **Sonuç ve Tartışma**

Bu araştırmada Fen Edebiyat Fakültesinde okuyan öğrencilerin sürekli kaygıları ve umutsuzluk düzeyleri birlikte ele alınmıştır. Araştırma sonucunda Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin orta düzeyde kaygı yaşadıkları ve umutsuzluklarının ise hafif düzeyde olduğu belirlenmiştir. Fen Edebiyat Fakültesi öğrencileri kaygı yaşamakla birlikte geleceğe dair umutludurlar. Öğrencilerin cinsiyet ve barınılan yer değişkenine göre sürekli kaygı puanları ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunurken öğretim durumu, okudukları bölüm, ağırlıklı genel not ortalaması ve anne baba tutumuna göre ise farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Barınılan yer değişkenine göre devlet yurdunda kalan öğrencilerin evde kalan öğrencilere göre daha kaygılı olduğu belirlenmiştir.

Umutsuzluk puanlarına göre ise cinsiyet, öğretim durumu, ağırlıklı genel not ortalaması ve barındıkları yere göre farklılık bulunmazken okudukları bölüm ve anne baba tutumuna göre ise farklılık olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada cinsiyetin öğrencilerin kaygı puanları üzerinde farklılık yaratan bir etken olduğu sonucuna ulaşılmış, kız öğrencilerin SKP ortalamasının erkek öğrencilerin SKP ortalamasından anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bozkurt (2004), Kaya ve Varol (2004), Çakmak ve Hevedanlı (2005), Akgün vd. (2007), Dursun ve Aytaç (2009), Yılmaz vd. (2014)’e göre de kız öğrencilerin kaygı puanı ortalaması erkek öğrencilerin kaygı puanı ortalamasından büyük elde edilmiştir. Ancak Çakmak ve Hevedanlı (2004), Tümkiye vd. (2007)’e göre ise kaygı cinsiyete göre farklılık göstermemektedir. Çalışmada kaygının cinsiyete göre farklılık göstermesinin, kızların erkeklere göre kaygı puanı ortalamasının daha yüksek bulunmasının sebebi kızların ve erkeklerin duygusal yapısındaki farklılık ve kızların daha duygusal olmalarından dolayı olabilir.

Araştırmada cinsiyete göre umutsuzluk puanları ortalaması arasında farklılık bulunmamıştır. Bazı araştırmalarda bu çalışmada olduğu gibi cinsiyet değişkeni ile umutsuzluk düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Aras, 2011; Dereli ve Kabataş, 2009; Gençay ve Gençay, 2011; A. Şahin, 2002; Yenilmez, 2010; Tümkiye vd., 2011; Akçöltekin ve Doğan, 2012). Bazı araştırmalarda ise erkek öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri kız öğrencilere göre anlamlı derecede yüksek bulunurken (Baş ve Kabasakal, 2013; Ceyhan, 2004; C. Şahin, 2009; Üstün vd., 2014; Çelikel ve Erkorkmaz, 2008), bazı araştırmalarda ise

kız öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri erkek öğrencilere göre anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur (Üngören ve Ehtiyar, 2009).

Öğretim durumlarına göre öğrencilerin SKP ortalamaları ve UP ortalaması arasında istatistiksel olarak farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre SKP ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı, buna karşılık öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere göre UP ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Şahin (2002) umut ve umutsuzluğu, bireyin geleceğe yönelik beklentilerinin gerçekleşme imkanını ifade eder şeklinde tanımlamıştır. Öğrencilerin okudukları bölüme göre iş yaşamlarının buna bağlı olarak maddi imkan/ımkansızlıklarının belirlenecek olması ve sonucunda geleceğe yönelik planladıkları beklentilerinin karşılanmayacağını düşünmelerinden dolayı olabilir.

Öğrencilerin ağırlıklı genel not ortalamalarına göre SKP ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Çakmak ve Hevedanlı (2005), Kaya ve Varol (2004), Yılmaz ve diğer., (2014) ile elde edilen sonuçla benzerdir. Akgün vd. (2007) ve Çakmak ve Hevedanlı (2004) üniversitedeki başarı ve kaygı düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğunu belirlemişlerdir.

Öğrencilerin ağırlıklı genel not ortalamasına göre UP ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Fen Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin ağırlıklı genel not ortalamasına göre benzer umutsuzluk yaşadıklarını söyleyebiliriz.

Öğrencilerin ailelerinin kendilerine gösterdiklerini belirttikleri tutuma göre SKP ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu çalışmada elde edilen sonuç ile Bozkurt (2004) ve Tümerdem (2007)'de elde edilen sonuç aynıdır. Anne-baba tutumunun öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan farklılık yaratan bir etken olmadığını belirlemişlerdir. Akgün vd. (2007), Çakmak ve Hevedanlı (2004), Çakmak ve Hevedanlı (2005) ise anne-baba tutumlarını otoriter olarak algılayan öğrencilerin kaygı düzeylerinin demokrat olarak algılayanların kaygı düzeylerine göre anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Öğrencilerin anne babalarının kendilerine gösterdiklerini belirttikleri tutuma göre UP ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Tümkaya vd. (2011) lise öğrencileri ile ilgili yaptıkları çalışmada anne-baba tutumunu otoriter-koruyucu ve demokratik alt boyutlarında incelemişlerdir. Anne baba tutumuna göre umutsuzluk düzeylerinin aynı olduğunu belirtmişlerdir. Ailesinin kendisine ilgisiz davrandığını belirten öğrencilerin UP ortalamasının ailelerinin kendilerine otoriter ve demokrat davrandıklarını belirten öğrencilerin UP ortalamasından anlamlı derecede yüksek olmasının sebebi öğrencilerin gelecekte karşılaşacaklarını düşündükleri problemlerde kendilerini yalnız hissetmeleri, tek başlarına verecekleri mücadelelerde başarısız olacaklarını düşünmelerinden dolayı olabilir.

Öğrencilerin barındıkları yere göre SKP ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuç Çakmak ve Hevedanlı (2004) ile benzerdir. Çakmak ve Hevedanlı (2004) yurtda barınan öğrencilerin kaygı düzeylerinin evde barınan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Buna karşılık Akgün vd. (2007) barınma durumlarına göre kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak bir farklılık olmadığını belirtmişlerdir. Sürekli

kaygı tanımlamasında da belirtildiği gibi öğrencilerin içinde buldukları ortamı stresli olarak algılamalarından dolayı devlet yurdunda kalan öğrencilerin kaygısı daha yüksek bulunmuş olabilir.

Öğrencilerin barındıkları yere göre UP ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. C. Şahin (2009), Üstün vd. (2014) ise kalınan yer bakımından UP arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu tespit etmişlerdir.

#### **Teşekkür**

Bu çalışma Ahi Evran Üniversitesi tarafından **PYO-FEN.4003.13.001** proje numarası ile desteklenmiştir.

#### **Kaynaklar**

Akçöltekin, A. ve Doğan, S. (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi: Ardahan İli Örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(7), 49-59.

Akgün, A., Gönen, S., Aydın, M. (2007). İlköğretim Fen Ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(20), 283-299. 10 Nisan 2013 tarihinde <http://www.esosder.com/dergi/20283-299.pdf> adresinden erişildi.

Aras, A. (2011). Müzik Bölümü Lisans Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi: Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Örneği. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31 (2), 509-524.

Baş, A. U. ve Kabasakal, Z. (2013). Öğretmen Adaylarında Umutsuzluk Ve Algılanan Sosyal Destek. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi (Journal of Research in Education and Teaching)*, 2(1), 19-26.

Beck, A. T., Weissman, A., Lester, D., Trexler, L. (1974). The Measurement of Pessimism: The Hopelessness Scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 42 (6), 861-865.

Beck, A. T. and Steer, R. A. (1988). *Manual for the Beck Hopelessness Scale*. Psychological Corporation, San Antonio TX.

Bozkurt, N. (2004). Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Depresyon ve Kaygı Düzeyleri ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 29 (133), 52-59.

Börü, A. (2000). *Üniversite Giriş Sınavlarında Öğrencilerin Yaşadığı Kaygı ve Nedenleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Canbaz, S. (2001). *Samsun Çıracılık Eğitim Merkezi'ne Devam Eden Çıracıların Sosyodemografik Çalışma Yaşamı Özelliklerinin ve Durumluk Kaygı Düzeylerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi, Samsun.

Cannon, W. B. (1932). *The Wisdom of the Body*, New York.

Ceyhan, A. A. (2004). Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğretmen Adaylarının Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 91-101.

Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2004). Biyoloji Öğretmen Adaylarının Kaygılarını Etkileyen Etmenler. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı 6-9 Temmuz 2004*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi. 18 Eylül 2014 tarihinde <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/168.pdf> adresinden erişildi.

Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2005). Eğitim ve Fen Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 115-127, 10 Mart 2013 tarihinde <http://www.esosder.com/dergi/14115-127.pdf> adresinden erişildi.

Çelikel, F.Ç. ve Erkorkmaz, Ü. (2008). Üniversite Öğrencilerinde Depresif Belirtiler Ve Umutsuzluk Düzeyleri İle İlişkili Etmenler. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 45, 122-129.

Dereli, F. ve Kabataş, S. (2009). Sağlık Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 26, 31-36.

Duman, S., Taşğın, Ö. ve Özdağ, S. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 11 (3), 27-32.

Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28 (1), 71-84.

Dursun, S; Aytaç, S. (2012). Üniversite Öğrencilerinin İşgücü Piyasasına Yönelik Beklentileri ve İş Deneyimleri İle Umutsuzluk ve Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (1), 373-388.

Gençay, S. ve Gençay, Ö. A. (2011). A Comparison of the Life Satisfaction and Hopelessness Levels of Teacher Candidates in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 6(2), 182-186.

Gençtan, E. (2003). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Davranışlar*. Metis Yayınları, İstanbul.

Güleç, C. ve Köroğlu, E. (1997). *Psikiyatri Temel Kitabı*. Hekimler Yayın Birliği, Ankara.

Horney, K. (1993). *Nevrozlar ve İnsan Gelişimi* (S. Budak, Çev.), Öteki Yayınevi, Ankara.

Kaya, M. ve Varol, K. (2004). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri (Samsun Örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17, 31-63.

Kayri, M. (2009). Araştırmalarda Gruplar Arası Farkın Belirlenmesine Yönelik Çoklu Karşılaştırma (Post-Hoc) Teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (1), 51-64.

Köknel, Ö. (1989). *Genel ve Klinik Psikiyatri*. Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul.

Köknel, Ö. (1982). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*. Altın Kitaplar, İstanbul.

Köklü, N., Büyüköztürk, Ş. ve Bökeoğlu, Ç. Ö. (2006). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Pegem Yayıncılık, Ankara.

Nelson, P. R. A. (1983). Comparison of Sample Sizes for the Analysis of Means and the Analysis of Variance. *Journal of Quality Technology*, 15, 33-39.

- Öner, N. and Le Compte A. (1985). *Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Öner, N. (2009). *Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testlerden Örnekler: Bir Başvuru Kaynağı*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Özgüven, İ. E. (1994). *Psikolojik Testler*. Psikoloji Danışma Rehberlik ve Eğitim Merkezi (PDREM) Yayınları, Ankara.
- Özmen, D., DüNDAR, P. E., Çetinkaya, A. Ç., Taşkın, E. O. ve Özmen, E. (2008). Lise Öğrencilerinde Umutsuzluk ve Umutsuzluk Düzeyini Etkileyen Etkenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 9 (1), 8-15.
- Özörak, Ö. (2010). *Preoperatif Basınç Ağrı Eşiği, Stait Anxiety Inventory (Durumluluk Kaygı Ölçeği) ve Stres Hormonu (Kortizol’ün) Postoperatif Analjezi İhtiyacı İle Korelasyonu*. Tıpta Uzmanlık Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi, Isparta,
- Roscoe, J. T. (1975). *Fundamental Research Statistics for the Behavioral Sciences*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Sesti, A. M. (2000). *State-Trait Anxiety Inventory in Medication Clinical Trials*, QoL Newsletter, 25, 15-16.
- Spielberger, C. (1966). Theory and Research on Anxiety. In: Spielberger, C. Ed., *Anxiety and Behavior*, New York: Academic Press.
- Şahin, A. (2002). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 13, 143-157.
- Şahin, C. (2009). Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeyleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 271-286.
- Şanlı Kula, K. ve Saraç, T. (2015). Fen Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Gelecek Kaygısı ve Umutsuzluklarının İncelenmesi. *9. Uluslararası İstatistik Kongresi*, 327-328.
- Yalçın, S. ve Açıkgoz, İ. (2014). Sağlık Bilimleri Fakültesi Son Sınıf Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11 (26), 259-270.
- Yeniçeri, N., Mevsim, V., Özçakar, N., Özcan, S., Güldal, D. ve Başak, O. (2007). Tıp Eğitimi Son Sınıf Öğrencilerinin Gelecek Meslek Yaşamları ile İlgili Yaşadıkları Anksiyete ile Sürekli Anksiyetelerinin Karşılaştırılması. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 19-24.
- TDK. *Kaygı*, 10 Temmuz 2014 tarihinde [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com\\_gts&kelime=KAYGI](http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=KAYGI) adresinden erişildi.
- Tümerdem, R. (2007). Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen Edebiyat Fakültesi Kimya Son Sınıf Öğrencilerinin Kaygılarını Etkileyen Etmenler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 32-45. <http://www.esosder.com/dergi/203245.pdf> (Erişim Tarihi: 20.04.2013)
- Tümkiye, S., Aybek, B. ve Çalik, M. (2007). KPSS’ye Girecek Öğretmen Adaylarındaki Umutsuzluk ve Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeylerini Yordayıcı Değişkenlerin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7 (2), 953-974.

Tümkiye, S., Çelik, M. ve Aybek, B. (2011). Lise Öğrencilerinde Boyun Eğici Davranışlar, Otomatik Düşünceler, Umutsuzluk ve Yaşam Doyumunun İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 77-94. 01 Aralık 2014 tarihinde <http://sbeski.cu.edu.tr/dergi/dosyalar/2011.20.2.802.pdf> adresinden erişildi.

Üngören, E. ve Ehtiyar, R. (2009). Türk ve Alman Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma. *Journal of Yasar University*, 4(14), 2093-2127.

Üstün, G., Dedekoç, Ş., Kavalı, T., Öztürk, F., Sapcı, Y. ve Can, S. (2014). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulmaya İlişkin Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 200-221.

Yenilmez, K. (2010). Ortaöğretim Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Umutsuzluk Düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 307-317.

Yılmaz, İ.A., Dursun, S., Güzeller, E.G. ve Pektaş, K. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi: Bir Örnek Çalışma. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 4(4), 16-26. 22 Şubat 2016 tarihinde <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ejovoc/article/view/5000087399> adresinden erişildi.